

ВСТУП

Проблема благополуччя людини є актуальною для дослідження на будь-якому етапі розвитку суспільства. Для сучасного суспільства визначення та систематизація теоретико-методологічних підходів до проблеми, вивчення та узагальнення досвіду щодо соціально-психологічних, особистісних та ситуативних детермінант формування благополуччя особистості у сучасних умовах життєдіяльності є актуальною проблемою психології.

В умовах сьогодення визначення поняття «благополуччя особистості», яке впливає на якість життя людини набуває особливої актуальності. Потрібно зазначити, що благополуччя як таке має різні трактування та визначення. Існує багато видів благополуччя: духовне, матеріальне, соціальне, особисте, сімейне, професійне та ін. Кожен вид благополуччя має зовнішні та внутрішні ознаки. Разом з тим, дослідження психологічного благополуччя особистості у сучасних умовах життєдіяльності зумовлено зростанням стресогенних чинників, які впливають на людину, та прагненням суспільства до розвитку гармонійної особистості.

Теоретичну основу розуміння феномену психологічного благополуччя заклали дослідження М. Бредберна. Він запроваджує поняття «психологічне благополуччя» і ототожнює його із суб'єктивним відчуттям щастя та загальною задоволеністю життям. Важливим внеском у проблему розуміння феномену психологічного благополуччя є роботи Е. Дінера, К. Ріфф, А. Ватермана, Р. Еммонса, Е. Десі та Р. Райана та ін.

Сучасна психологія не має загальноприйнятого наукового визначення категорії «психологічне благополуччя особистості», незважаючи на широку поширеність терміна в науковій та науково-популярній літературі. Психологічне благополуччя особистості як термін часто не диференціюється від низки близьких за своїм значенням термінів: «психічне здоров'я» (А. Громбах, Б. Братусь, А. Тхостів, В. Лебединський, Б. Карвасарський та інші), «психологічне здоров'я» (І. Дубровіна, В. Слободчиків та інші), «внутрішня картина здоров'я, хвороби» (Г. Абрамова, В. Каган, Д. Ісаєв та інші),

«суб'єктивне благополуччя, задоволеність життям» (Л.В. Куликов), «якість життя» (А. Кемпбелл, М. Сіргі, Г. Самлі, А. Мідо, Г. Бурковський, Є. Левченка, А. Беркман та ін.).

Посилення інтересу до проблеми психологічного благополуччя останніми роками як із боку західних, і із боку вітчизняних дослідників, багато в чому зумовлено тенденціями, що характеризують життя сучасного суспільства. Активно вивчається зв'язок психологічного благополуччя з різними особливостями особистості (смисловиттєвими орієнтаціями, батьківськими установками, стратегіями життя тощо) та її соціальними характеристиками; розробляється валідний і надійний інструментарій для вимірювання феномена психологічного благополуччя; відбувається уточнення та операціоналізація науково-концептуального змісту та структури психологічного благополуччя; досліджується вплив різноманітних об'єктивних та суб'єктивних факторів на психологічне благополуччя особистості (Н. Бахарєва, М. Бучацька, А. Вороніна, Т. Гордєєва, Д. Леонтьєв та ін.), детально вивчаються особливості виникнення дитячої та підліткової тривожності як одного з найважливіших індикаторів психологічного неблагополуччя (А. Прихожан); розглядаються вікові відмінності в переживанні психологічного благополуччя (А. Вороніна, О. Григоренко, Ю. Дубовик, Е. Кологривова), особливості прояву психологічного благополуччя в різних умовах (В. Гриценко, З. Лепшокова, В. Лобова, О. Ширяєва), специфіка формування психологічного благополуччя (Е. Дієнер, Ю. Дубовик, О. Ідобаєва, Л. Жуковська, І. Заусенко, Л. Козьміна, Т. Шевеленкова, П. Фесенко).

Українська науковці сьогодення вивчають психологічне благополуччя у контексті: посттравматичного життєтворення (Т. Титаренко); аксіологічного виміру кризь призму якості життя (Ж. Вірна); його специфіки у учасників антитерористичної операції (І. Ващенко, А. Коваленко); соціальних потреб (Т. Данильченко); емоційного інтелекту (Е. Носенко, М. Шпак); ресурси та чинники психологічного благополуччя особистості (Н. Каргіна); психологічне здоров'я і психологічне благополуччя особистості як складові задоволеності життям (Ю. Кашлюк); психологічне благополуччя особистості:

наукові підходи до обґрунтування (О. Коваленко); особистісна зрілість, як критерій психологічного благополуччя (А. Пасніченко, М. Ящук); психологічне благополуччя як основа повноцінного та психологічно здорового функціонування особистості (К. Санько); структура та функція психологічного благополуччя особистості (Л. Сердюк) тощо.

У сучасній науці вважається, що благополуччя є характеристикою фізичного, психологічного, емоційного і соціального функціонування, яка спирається на суб'єктивне сприйняття особистості. Вчені пов'язують стан психологічного благополуччя з особливостями внутрішнього світу людини, які визначають його переживання і поведінку, з позитивним сприйняттям свого актуального стану, відносинами з оточуючими людьми, компетентністю, особистісним зростанням, відчуттям щастя та ін. Іншими словами, психологічне благополуччя безпосередньо пов'язане з суб'єктивним відчуттям задоволеності собою і власним життям.

У монографії здійснений теоретико-методологічний аналіз комплексного психологічного аналізу та специфіки психологічного благополуччя особистості в сучасних умовах життєдіяльності, викладено результати емпіричних досліджень, спрямованих на вивчення феномену благополуччя особистості, які дають можливість стверджувати, що психологічне благополуччя є динамічним процесом, який взаємопов'язаний з психологічним здоров'ям особистості.

Монографія може становити інтерес для психологів, які працюють в закладах освіти, охорони здоров'я, військових психологів, для керівників та науковців в галузі психології психічного здоров'я, зокрема аспірантів спеціальності 053 «Психологія», й усіх, хто цікавиться проблемою психічного здоров'я та благополуччя особистості.